

**T.C.
CEZAYİR BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ**

CEZAYİR

**YATIRIM
FIRSATLARI VE
MADENCELİK
RAPORU
- 2021-**

KASIM 2021

İÇİNDEKİLER

- 1- ÜLKENİN YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM KOŞULLARI
- 2- ÜLKENİN MADENCİLİK ALANINDA YATIRIM FIRSATLARI
- 3- MADEN ARAMA RUHSATLARINA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER
- 4- KAMU İHALELERİNE İLİŞKİN BİLGİLER
- 5- YABANCI YATIRIMCILARIN SAHİP OLDUĞU HUKUKSAL GÜVENCELER
- 6- PETRO-KİMYA VE MADENCİLİK ALANLARINDA FAALİYETLERİ BULUNAN YABANCI FİRMALARA İLİŞKİN BİLGİLER
- 7- MADENCİLİK DIŞINDA FİRMALARIMIZ İÇİN POTANSİYEL TEŞKİL EDEBİLECEK DİĞER YATIRIM OLANAKLARI
- 8- YATIRIM KONUSUNDA FİRMALARIMIZIN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
- 9- YATIRIMLARA BAŞLAYAN/YATIRIMLARI BULUNAN FİRMALARIMIZIN İSİMLERİ VE FAALİYET ALANLARI, BU YATIRIMLARIN DEVAM EDİP ETMEDİĞİ, YATIRIMLAR AKAMETE UĞRADIYSA NEDENLERİ
- 10- YATIRIMCILAR İÇİN YARARLI BİLGİLER

GENEL BİLGİLER

Resmi adı	Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti
Başkent	Cezayir
Yönetim şekli	Cumhuriyet (Başkanlık Sistemi)
Yüzölçümü	2.381.741 Km ² (1200 Km Akdeniz sahil şeridi)
Dili	Arapça (Resmi dil), Berberice (Tamazight), Fransızca (İş Hayatı)
Komşuları	Kuzeydoğuda Tunus (965 km), doğuda Libya (982 km), güneydoğuda Nijer (956 km), güneybatıda Moritanya (463 km) ve Mali (1376 km), batıda Fas (1559 km) ve Batı Sahra (42 km).
Arazi Durumu	% 4 Kuzey Kıyı Şeridi, % 9 Yüksek Plato, % 87 Güney Sahra
Nüfus	44 milyon (tahmini)
Nüfus dağılımı	Şehir % 66, kırsal % 34
Vilayet Sayısı	58
Başlıca şehirler	Cezayir, Oran, Constantine, Annaba, Batna, Blida, Sétif, Chlef, Djelfa, Mostaganem, Jijel, Batna, Biskra, Tiaret, Saïda, M'Sila, Ourgla, Béchar, Adrar, Tlemcen, Skikda, Béjaïa, Ghardaia, Tizi-Ouzou, El-Oued, Tamanrasset.
Dini	Resmi Dini İslam, % 99,8 Müslüman (Sünni-Maliki), % 0,2'si Hıristiyan, Yahudi.
Havaalanı	35 (13 Uluslararası) adet; Alger, Oran, Constantine, Annaba, Ghardaia, Tlemcen.
Başlıca Limanları	Cezayir, Annaba, Oran, Mostaganem, Bejaja, Jijel, Tenes, Arzew, Beni-Saf, Ghazaouet, Dellys, Djendjen.
Çalışma Saatleri	08.30-16.30 (Bankalar 15.30) (Cuma-Cumartesi günü tatil)
Resmi Tatil Günleri	1 Ocak, 1 Mayıs (İşçi Bayramı), 5 Temmuz (Bağımsızlık Günü), 1 Kasım (Kurtuluş Savaşı Başlangıcı)
Dini Tatil Günleri	Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı 2 gün, Aşure 1 gün, Hicri Takvimin ilk günü 1 gün, Mevlid Kandili 1 gün.
Para birimi ve Döviz Kuru (2021)	Cezayir Dinarı (DZD veya DA), 1 ABD Doları (\$) = 137 DA, 1 AVRO (€) = 158 DA (Resmi Kur, 04.11.2021)

Kaynak: Cezayir Yatırımların Geliştirilmesi Ajansı (ANDI), Cezayir İstatistik Kurumu (ONS), Cezayir Maliye Bakanlığı, UNCTAD

1. ÜLKENİN YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM KOŞULLARI HAKKINDA BİLGİLER

Ülkede uygulanması bağlamında politik ve bürokratik kısmi problemlerin olduğu bilinen, fakat halihazırda kanuni olarak var olan ilgili yatırım ve teşvik mevzuatına geçmeden önce, söz konusu ülkenin uluslararası yatırımcıların dikkate aldığı bazı makro verilerine bakılmasında ve ilgili raporlardaki yerine değinilmesinde fayda mülahaza edilmektedir.

Afrika'nın, Arap coğrafyasının ve Akdeniz'in en geniş (Dünyanın en geniş 9'uncu) yüzölçümüne, 40 milyonluk nüfusa ve önemli doğalgaz ve petrol rezervlerine sahip Cezayir, söz konusu kıtanın (Güney Afrika, Nijerya ve Mısır'ın ardından) ve ayrıca 22 üyesi bulunan Arap Birliği'nin (Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır'ın ardından) en büyük 4'üncü ekonomisi konumundadır. Bununla birlikte, Dünya Bankası verilerine göre, 2015 yılı itibari ile, 2010 yılı sabit fiyatlarıyla Cezayir dünyada 50'inci en büyük ekonomi iken, 2019 yılı itibarı ile 54 üncülüğe gerilemiş durumdadır (Mısır 41, Fas 61, Tunus 86 inci sırada yer almaktadır.) 2015 yılında kişi başına düşen gelir sıralamasında ise kendisine ancak 113 üncü sırada yer bulabilmiş iken 2019 yılı itibarı ile 125 inciliğe gerilemiş olup bu açıdan alt orta gelirli bir ülke statüsündedir.

2020 yılında gayrisafi yurtiçi hasıla 147,32 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Cezayir Hükümeti'nin 2020 yılı için %1,8 büyüme hedefinin aksine Cezayir ekonomisi; 2020 yılında, yatırım ve tüketimi yavaşlatan Covid-19 pandemisi kaynaklı küresel talep daralmasından dolayı petrol ve doğal gaz fiyatlarındaki düşüşün (ihracat gelirlerinin düşmesine sebep olmuştur) de etkisiyle % 5,5 daralmıştır (2019 yılı büyümesi %0,8).

Ülke ekonomisi enerji sektörüne bağımlıdır. Hidrokarbon ürünleri, ülkenin ihracat gelirlerinin 2020 yılında ülkenin % 92'sini, GSMH'sinin % 45'ini ve bütçe gelirlerinin % 66'sını sağlamaktadır.

Ülke ekonomisi temel olarak petrol ve gaz üretimi ve ihracatına dayanmaktadır. Sonatrach, hidrokarbon sektöründen sorumlu olan ulusal şirkettir. Cezayir, fosil ve fosil bolluğu bulunan ülkeler arasında yer almaktadır. Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) üyesidir. Ülkedeki Petrol ve Gaz havzaları yedi bölgede yer almaktadır: Ghedames ve doğuda İllizi havzaları, orta bölgede Timimoun, Ahnet ve Mouydir havzaları, güneybatıdaki Reggane ve Tindouf havzaları. Ülke, dünyanın en geniş 3. gaz rezervine ve 7. en önemli petrol rezervine sahip ülkesidir.

Petrol ve doğal gaza olan bu bağımlılık, petrol fiyatlarındaki değişimlerden büyük ölçüde etkilenen bir ekonomik yapılanmaya sebebiyet vermiştir. Nitekim, anılan ülke özellikle 2002 yılından sonra yüksek düzeyde seyreden petrol fiyatlarından istifade ederek ekonomik durumunu kuvvetlendirirken 2014 yılı ikinci yarısından sonra petrol fiyatlarının kademeli bir şekilde gerilemesi, Cezayir petrolünün ortalama varil fiyatının 2019 yılında 64,17 dolar seviyesinden 2020 yılında 41,38 dolar seviyesine düşmesi nedeniyle ülke ekonomisini ciddi şekilde olumsuz etkilenmiştir. Bu bakımdan kısa vadede ticari hayatın, orta ve uzun vadede yatırımların daha da etkilenmesi muhtemel görülmektedir.

Cezayir'de son yıllarda hidrokarbona dayalı sanayi dışında diğer sanayi dallarında ulusal bir ekonominin kurulması yönünde adımlar atılmaktadır. Ancak, Cezayir'in yatırım ve iş yapma ortamının iyileştirilmesine yönelik tüm çabalarına karşılık; Dünya Bankası'nca her yıl yayımlanan 2020 yılı "Doing Business" raporuna göre, Cezayir 190 ekonomi içerisinde iş yapılabilirlik açısından 157. sırada yer almakta olup, yatırım ortamının iyileştirilmesi açısından çok önemli gösterge olan bankacılık sektöründe ise Cezayir'in gelişmekte olan diğer ülkelere nazaran gerilerde kaldığını görülmektedir. Ayrıca, 2019 yılı "Küresel Rekabet Endeksi" raporunda, Cezayir finans piyasası ve bankacılık sisteminin gelişmişliği açısından, dünya

sıralamasında 140 ülke arasında kendine ancak 89'uncu sırada yer bulabildiği ifade edilmektedir.

Yatırım ve ara malları ithalatında uygulanan ortalama % 5 gibi, Cezayir ölçülerine göre çok düşük seviyedeki gümrük vergileri göz önüne alındığında, imalat sanayi alanında makina, yedek parça, ekipman, elektrikli ve elektronik ev aletlerinin imalat ve/veya montajı önemli yatırım alanlarıdır. Birleşmiş Milletlerin (UNCTAD) 2020 yılı verilerine göre, Cezayir, yıllık yaklaşık 1,125 milyar Dolar ile en fazla doğrudan yabancı yatırım alan Afrika Ülkeleri içerisinde ilk 13 ülke arasında yer almakta olup, söz konusu doğrudan yatırım tutarının Kuzey Afrika Bölgesinin çektiği tüm yatırımların yaklaşık %10'unu ve tüm Afrikaya yapılan yatırımların ise yaklaşık %2,8'ini oluşturduğu görülmektedir. Bu yatırımların çok önemli bir kısmının enerji, sanayi (gıda, inşaat ekipmanları ve diğer basit montaja dayalı imalat), bayındırlık ve konut ve telekomünikasyon başta olmak üzere hizmet sektörüne yöneldiği bilinmektedir.

YABANCI YATIRIMLARA İLİŞKİN ÜLKE MEVZUATI VE YATIRIM TEŞVİK MEVZUATI

a.Genel Çerçeve

Cezayir'de yatırım mevzuatının alt yapısını, 3 Ağustos 2016 tarihli ve 46 Sayılı Cezayir Resmi Gazetesinde yayımlanan **16-09 Sayılı Yatırımların Teşviki Kanunu** oluşturmaktadır. **Bu Kanun'da yerli/yabancı yatırımcı ayırımı yapılmamış olup, yabancı yatırımlara dönük fazladan bir teşvik mekanizması öngörülmemiştir.**

Söz konusu Kanun'un 24. maddesi, yabancı yatırımcılarla Cezayir Devleti arasında hukuki anlaşmazlık yaşanması halinde, ikili ve çok taraflı uluslararası anlaşmalardaki hükümler saklı kalmak şartı ile anlaşmazlıkların çözümünden Cezayir yetkili mahkemeleri sorumlu olacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu Kanun'da geçen yatırım kavramı; üretime ve üretim kapasitesinin iyileştirilmesine dönük yeni aktiflerin oluşturulması ve artırılması veya bu alandaki bir şirketin sermayesine ortak olunması şeklinde tanımlanmıştır.

Kanun'da öngörülen teşviklerden yararlanılabilmesi için, yatırım gerçekleşmesinden önce **Yatırımların Geliştirilmesi Ulusal Ajansı'na (ANDI-Agence Nationale de Développement de l'Investissement)** başvuru ve kayıt olunması gerekmektedir.

Kanun'da yatırım teşvikleri 3 ana başlıkta belirlenmiştir.

- 1. Tüm yatırımlar için Ortak Teşvikler;** Yatırımın gerçekleştirilmesi aşamasında ithal edilen mal ve hizmetlerde Gümrük Vergisi ile KDV'den muafiyet, 10 yıl boyunca emlak vergisi muafiyeti, 3 yıl boyunca Kurumlar Vergisi (IBS) ve Mesleki Faaliyet Vergisi (TAP) muafiyeti,
- 2. İstihdam Yaratan ve Özellikli Sektör Yatırımlarına Ek Teşvikler:** Sanayi, Tarım ve Turizm sektörlerinde yapılacak yatırımlar ile 100 kişiden fazla istihdam yaratacak yatırımlara verilecek teşviklere süre uzatımı,
- 3. Ulusal Ekonomi İçin Özel Önem Taşıyan Yatırımlar:** Yatırımın ulusal ekonomi için özel önemi haiz olması durumunda, öngörülen teşviklerde 10 yıllık süre uzatımı

Kanun'a göre, sağlanacak teşvik miktarının 5 milyar Cezayir Dinarını (yaklaşık 40 Milyon USD) geçecek olması durumunda, Teşvik kararı **Ulusal Yatırım Konseyi** tarafından verilecektir.

Kalkınmada öncelikli yörelerde (ülkenini güneyi ve yüksek rakımlı bölgeleri) verilecek teşviklerde 10 yıla kadar süre uzatımı yapılabilecektir.

Yabancı yatırımcılarla Cezayir Devleti arasında **hukuki anlaşmazlık** yaşanması halinde, uluslararası anlaşmalardaki hükümler saklı kalmak şartı ile anlaşmazlıkların çözümünden Cezayir yetkili mahkemeleri sorumlu olacaktır.

Yabancı yatırımcılar, yatırım sermayelerini banka kanalı ile Cezayir'e getirmeleri şartıyla, yatırımın maliyeti ve net reel üretim miktarları esas alınarak ilgili mevzuat çerçevesinde belirlenecek şirket karlarını, yine banka kanalı ile **yurtdışına transfer** etme hakkına sahip olabileceklerdir.

Bu Kanunun uygulamasına ilişkin **6 Adet Uygulama Yönetmeliği** ise 8 Mart 2017 tarihli ve 16 sayılı Cezayir Resmi Gazetesinde yayımlanmıştır. Buna göre;

1. 17-100 Sayılı Uygulama Yönetmeliği ile konuyla ilgili kurumların görevleri belirlenmiştir.
2. 17-101 Sayılı Uygulama Yönetmeliği ile teşviklerden yararlanmayacak sektörler, mallar ve hizmetler listeleri (**Listes Negatives**) belirlenmiştir.
3. 17-102 Sayılı Uygulama Yönetmeliği ile yatırımcıların kayıt ve belgelendirme süreçleri belirlenmiştir.
4. 17-103 Sayılı Uygulama Yönetmeliği ile yatırım dosyaları hakkındaki işlemler belirlenmiştir.
5. 17-104 Sayılı Uygulama Yönetmeliği ile yatırımların izlenmesi ve kuralların ihlalinde uygulanacak süreçler ve cezalar belirlenmiştir.
6. 17-105 Sayılı Uygulama Yönetmeliği ile 100 kişiden fazla istihdam yaratacak yatırımlar ile ilgili hususlar belirlenmiştir.

Bununla birlikte, yatırım mevzuatının yenileneceğine ve yeni bir mevzuatın hazırlık aşamasında sona gelindiğine dair resmi demeçlere de rastlanmaktadır.

2021 yılı Bütçe Kanunu ile yabancı yatırımcılar için aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır;

A)-31 Aralık 2020 tarihli 2021 Yılı Bütçe Kanunu'nu ile 4 Haziran 2020 tarihli 2020 Yılı Ek Bütçe Kanunu'nun yabancıların şirket kurmasını düzenleyen 49. maddesi tadil edilmiştir. Buna göre;

a) Üretim amaçlı olmayan hammadde, ürün ve eşya ithalatı faaliyetlerinde bulunanlar (aldığı malı üretim girdisi olarak kullanmayacak ve olduğu gibi satışa konu edecekler) ile 4 Haziran 2020 tarihli Ek Bütçe Kanunu'nun 50. Maddesinde belirtilen stratejik sektörlerde

faaliyette bulunanlar hariç olmak üzere, hiçbir ticari faaliyette yüzde 51 yerel ortak şartı aranmayacaktır.

b) Üretim amaçlı olmayan hammadde, ürün ve eşya ithalatı faaliyetlerinde bulunanlar (aldığı malı üretim girdisi olarak kullanmayacak ve olduğu gibi satışa konu edecekler) 30 Haziran 2021 tarihine kadar yüzde 51 yerel ortak şartına uygun olarak ticari sicil kayıtlarında gerekli düzenlemeleri yapacaklardır.

c) Bu tarihe kadar gerekli düzenlemeleri yapmayanların ticari sicil kayıtları geçersiz sayılacaktır.

B)- 31 Aralık 2020 tarihli 2021 Yılı Bütçe Kanunu'nu ile 4 Haziran 2020 tarihli 2020 Yılı Ek Bütçe Kanunu'nun yüzde 51 yerel ortak şartı aranan stratejik sektörlerle ilişkin 50. maddesi tadil edilmiştir. Buna göre stratejik sektörler şu şekilde belirlenmiştir:

- a) Yeraltı kaynaklarının işletilmesi (Taş ve kum ocakları hariç)
- b) Enerji sektörünün tüm faaliyetleri (Petrol, gaz, elektrik işletimi, iletilmesi, taşınması, dağıtımı vb.)
- c) Milli Savunma Bakanlığı ve askeri sanayi ile ilgili sektörler
- d) Demiryolu, liman ve havalimanı işletmeleri
- e) İlaç ve eczacılık sanayi (Artı değer yaratan, yenilikçi, yerel piyasanın ihtiyaçlarına ve ihracata dönük üretim yatırımları hariç)

C)- 31 Aralık 2020 tarihli 2021 Yılı Bütçe Kanunu'nu ile 4 Haziran 2020 tarihli 2020 Yılı Ek Bütçe Kanunu'nun stratejik sektörlerde yabancılara hissi devrine ilişkin 52. maddesi tadil edilmiştir. Buna göre; stratejik sektörlerde yabancılara hisse devri, ilgili idarelerin ön iznine tabi olacaktır.

Yatırımların İşletilmesi Aşaması

Kar transferlerine vergilendirme: Şirket payları üzerinden doğan kazançların aktarılması halinde % 12 oranında vergilendirme söz konusudur.

Yatırım Teşvik Rejimi

Cezayir'de yatırım teşvikleri Sanayi ve Madenler Bakanlığı'na bağlı Milli Yatırımların Geliştirilmesi Merkezi (ANDI) tarafından yürütülmektedir. Söz konusu kurum, Başbakan tarafından idare edilen Ulusal Yatırım Konseyince (CNI) alınan kararları tatbik etmekle yükümlüdür. CNI, yatırımlara ilişkin ulusal çapta öncelikleri belirlemekte, gelişmede öncelikli yöreleri tayin etmekte, alınacak teşvik önlemlerine karar vermektedir.

Cezayir'de yatırım teşvikleri, bir takım vergilerden muafiyet veya indirim sağlanması şeklinde düzenlenmiş olup yatırımın gerçekleştirilmesi aşaması ve daha sonraki işletilmesi aşamalarında farklı şekillerde tatbik edilmektedir.

Genel Teşvik Sistemi

Yatırımların gerçekleştirilmesi aşamasında 1 yıldan 3 yıla kadar;

- Yatırım kapsamında kullanılacak malzemelerin ithalatında gümrük mafiyeti,
- Yatırım kapsamında kullanılacak malzemelerin ithalatında, yurtiçi alımında ve her türlü hizmet alımında KDV muafiyeti,
- Yatırım kapsamında her türlü gayrimenkul alımında emlak vergisi muafiyeti,

-Yatırımın yapılması müddetince, emlak kayıt vergisi, emlak edinimine ilişkin her türlü bedel, diğer harçlardan menkul edinimi sürecinde muafiyet,

Yatırımların işletilmesi aşamasında 100 kişiye kadar istihdam yaratan yatırımlarda 3 yıla kadar;

-Kar üzerinden alınan vergilerden (Impot sur les Benefices des Societes-IBS) muafiyet,

-İşletme vergilerinden (Taxe sur l'activité professionnelle-TAP) muafiyet,

söz konusudur.

Bu süreler, yatırım kapsamında 100 kişiden fazla istihdam yaratılması durumunda 5 yıla kadar arttırılabilmektedir. Öte yandan, CNI tarafından belirlenen stratejik sektörlerde yatırımlarda yaratılan istihdamdan bağımsız olarak bu kapsamda değerlendirilir.

Özel Muafiyet Sistemi

Kalkınmada Öncelikli Yörelere (Güney ve Yüksek Plato Bölgesi)

i. Yatırımların gerçekleştirilmesi aşamasında 5 yıl süreyle;

- Yatırım kapsamında her türlü gayrimenkul alımında emlak vergisi muafiyeti,
- Her türlü kayıt ve damga vergilerinin, şirket kuruluş ve sermaye arttırımı prosedürlerinde %2 olarak uygulanması,
- Yatırımlara ilişkin tüm altyapı çalışmalarına ilişkin maliyetlerin, ANDI'nin değerlendirmesini müteakip kamu kaynaklarınca karşılanması,
- Yatırımlar kapsamındaki bütün mal alımlarında (ithalat veya yurtiçi alım) KDV muafiyeti,
- Yatırımlar kapsamındaki bütün ithal mal alımlarında gümrük vergisi muafiyeti,
- Yatırımın yapılması müddetince, emlak kayıt vergisi, emlak edinimine ilişkin her türlü bedel, diğer harçlardan menkul edinimi sırasında muafiyet,

ii. Yatırımların işletilmesi aşamasında 10 yıl boyunca;

- Kar üzerinden alınan vergilerden (Impot sur les Benefices des Societes-IBS) muafiyet,
- İşletme vergilerden (Taxe sur l'activité professionnelle-TAP) muafiyet,
- Mal edinimini müteakip doğan emlak vergilerinden muafiyet,
- Amortismanlar ve doğal zararlardan kaynaklanan süre kayıpları ve masrafların karşılanması,

söz konusudur.

Stratejik Sektörler

i. Yatırımların başlatılması aşamasında 5 yıl süreyle;

- Yatırımların gerçekleştirilmesini teminen hem yurtiçinden hem de yurtdışından tüm mal ve hizmet alımlarında gümrük vergisi, her türlü diğer vergi ve tüm parasal harçlardan muafiyet,
- Yatırım kapsamında her türlü gayrimenkul alımında emlak vergisi muafiyeti,
- Şirket kuruluş ve sermaye arttırımı prosedürlerinde alınan her türlü kayıt ve damga vergilerinden muafiyet,

ii. Yatırımların başlatılması aşamasında en fazla 10 yıl süreyle;

- Kar üzerinden alınan vergilerden (Impot sur les Benefices des Societes-IBS) muafiyet,
- İşletme vergilerden (Taxe sur l'activité professionnelle-TAP) muafiyet,

- CNİ'nin onay vermesi ile, Yatırım sonucunda başlayan sınai faaliyet kapsamında üretilen ürünler üzerindeki KDV de dahil olmak üzere her türlü vergiden muafiyet,
- CNİ'nin onay vermesi ile, yatırımlara ilişkin tüm altyapı çalışmalarına ilişkin maliyetlerin, ANDİ'nin değerlendirmesini müteakip kamu kaynaklarınca karşılanması,

söz konusudur.

b. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar

1) 31 Aralık 2020 tarihli 2021 Yılı Bütçe Kanunu'nu ile 4 Haziran 2020 tarihli 2020 Yılı Ek Bütçe Kanunu'nun yüzde 51 yerel ortak şartı aranan stratejik sektörlerle ilişkin 50. maddesi tadil edilmiştir. Buna göre stratejik sektörler şu şekilde belirlenmiştir:

- a) Yeraltı kaynaklarının işletilmesi (Taş ve kum ocakları hariç)
- b) Enerji sektörünün tüm faaliyetleri (Petrol, gaz, elektrik işletimi, iletilmesi, taşınması, dağıtımı vb.)
- c) Milli Savunma Bakanlığı ve askeri sanayi ile ilgili sektörler
- d) Demiryolu, liman ve havalimanı işletmeleri
- e) İlaç ve eczacılık sanayi (Artı değer yaratan, yenilikçi, yerel piyasanın ihtiyaçlarına ve ihracata dönük üretim yatırımları hariç)

2) Yabancı şahıslar mal edinebilmekle birlikte, bahse konu kişilerin gayri menkul edinimleri için ise Valiliklerden onay/izin almaları gerekmektedir.

2. ÜLKENİN MADENCİLİK ALANINDA YATIRIM FIRSATLARI

Hidrokarbonlara ek olarak, Cezayir kayda değer yüksek dereceli mineral rezervlerine sahip bir ülkedir. Ülke, dünyanın en büyük üçüncü fosfat rezervine sahip olup, kanıtlanmış önemli demir cevheri, altın, çinko, bakır ve uranyum yataklarına sahiptir. Bu maden yataklarının çoğu, gelişmemiş ulaşım altyapısı bağlantılarının bulunduğu ülkenin daha izole ve dağlık güney bölgelerinde (Gâra Djebilet, Tamanrasset, Tiririne-Hanine, Tin Zekri-Illizi vb.) yer almaları nedeniyle yeterince faydalanılmamış veya keşfedilmemiştir.

Sözkonusu madenlerin işletilmesi amacıyla ABD, Kanada, Hollanda ve Güney Afrika Cumhuriyeti kökenli madencilik şirketleri Cezayir'de faaliyette bulunmaktadır. Türk şirketleri de ilgi göstermektedir.

Cezayir Madencilik Bakanı son açıklamalarında; Gara-Djebilet bölgesindeki 3,5 milyar ton rezerve sahip demir yataklarının işletimi için Çinli bir konsorsiyumla işbirliği anlaşmasının son aşamalarına geldiğini, 40 bin hektarlık bir alanda sürdürülecek proje kapsamında yılda 12 milyon ton demir madeninin çıkarılarak işleneceğini ve projede toplam 3 bin kişiye istihdam sağlanacağını belirtmiştir. Doğudaki büyük fosfat yataklarının işletilmesi amacıyla kurulacak 6 milyar dolarlık bir tesis için Çin'le anlaşma imzalandığı basında yer almıştır.

Altının keşfi ve işletmeciliğini Cezayir'de firma bir devlet iştiraki olan "Altın Madeni İşletme Şirketi-Entreprise d'Exploitation des Mines d'Or (ENOR)-'dir. Rezervi miktarı 121 ton olarak tahmin edilen altının yıllık ortalama üretiminin 60 kg/yıl olduğu ülkede, ilk etapta söz konusu üretimin 240 kg/yıl'a çıkartılması hedeflenmektedir. Bahse konu hedefe ulaşılabilmesini teminen, 2018 yılında kararlaştırıldığı üzere, gelecek on yılda söz konusu sektöre 68,2 milyon dolarlık bir yatırım yapılması planlanmaktadır.

Ekonominin çeşitlendirilmesi, ülkede iktidarcı bir süredir yeni bir öncelik olarak sunulmaktadır. Cezayir'in kendi kıt imkanlarıyla bunu gerçekleştirmesi mümkün olmamıştır. Ülke giderek artan biçimde yabancı yatırıma ihtiyaç duymaktadır. 2019 yılı itibarı ile Cezayir'de bulunan 33,08 milyar dolarlık yabancı yatırım stoku, diğer ülkelerle kıyaslandığında (Türkiye – 211,9 milyar dolar, Mısır – 132,4,6 milyar dolar, Fas – 72,2 milyar dolar, Tunus – 35,06 milyar dolar) düşük kaldığı bilinmektedir.

Cezayir'in milli enerji şirketi Sonatrach tarafından yapılan açıklamada, 2021 yılında 7,3 milyar dolar civarındaki enerji yatırımlarının 2023 yılında 10 milyar dolar olmasının hedeflendiği, böylece halihazırda 187 milyon ton olan hidrakerbon üretiminin ise 195,9 milyon tona çıkarılacağı belirtilmiştir.

Anılan Şirket tarafından yapılan bir diğer açıklamada; Cezayir'in doğusundaki 4 vilayette (Tebessa, Souk Ahras, Annaba et Skikda) zengin fosfat madenlerinin çıkarılması için 2022 yılında 6 milyar dolarlık bir projenin başlatılacağı, bu proje için ortak finansman modeli ile yatırımcı tespit edileceği belirtilmiştir.

06.10.2021 tarihinde Sn. Büyükelçimiz ile birlikte, aynı zamanda Türkiye-Cezayir Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) Eşbaşkanı da olan Cezayir Enerji ve Madencilik Bakanı Mohamed ARKAB'a yapılan bir ziyarette "Türk şirketlerinin, madencilik ve enerji alanında mümkün merteye öz kaynakları ve kredi imkanları ile yatırım yapmalarının beklendiği" Sayın Bakan tarafından ifade olunmuştur.

3. MADEN ARAMA RUHSATLARINA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

05-14 No lu ve 24.02.2014 tarihli madencilik kanununa göre, madencilik sektöründe Araştırma Ruhsatı ve Kullanma Ruhsatı şeklinde iki ruhsat verilmekte olup, bu ruhsatlar da 08.08.2018 tarihli ve 49 No'lu kanuna göre düzenlenmektedir.

Enerji Bakanlığı, bölge belirterek maden araştırma ve işletme ihalesine çıkmaktadır. Bu ihalelerin takibini ve ruhsatları veren kurum; Ulusal Madencilik Faaliyetleri Ajansı (ANAM)'dır.

Araştırma veya işletme ihalelerine katılmak isteyen firmalardan istenen dosyada bulunması gerekli evraklar ve bilgiler aşağıda sıralanmıştır:

- 1- Yazılı talep/teklif
- 2- Firmanın statüsü – Kuruluşu
- 3- Firmanın teknik kapasitesini gösteren belgeler
- 4- Firmanın finansal durumunu ve finans kaynaklarını gösteren belgeler
- 5- Firmanın bu alanlarda olan deneyimleri
- 6- Daha önce yapılan işler ve alınan neticeleri gösteren belgeler
- 7- Hangi maddelerin araştırılacağını veya işletileceğinin belirtilmesi
- 8- Kullanılacak olan yöntem ve işlemler
- 9- İş ve çalışma geliştirme programı, maliyetler, yapılacak iş programı, yöntemler, uygulanacak maden arama, insan kaynakları ve seferber edilecek malzemeler, mali taahhüt belirten faaliyetlere ayrılacak harcama tutarları ve keşif
- 10- Çevresel etki çalışması
- 11- ANAM'dan alınan topografik harita

- 12- Usulüne uygun olarak ihale evraklarının doldurulması ve tamamlanması
- 13- Yararlı olan diğer bilgiler

24.02.2014 tarihli ve 05-14 No'lu kanunun 95'inci maddesine göre, araştırma ruhsatı 3 yıllık süre ile verilmektedir, bu süre 2 yıl daha uzatılabilmektedir. İşletme ruhsatı ise aynı kanunun 107'nci maddesine göre 20 yıl süre ile verilmekte olup, bu süre de 10 yıl daha uzatılabilmektedir.

4. KAMU İHALELERİNE İLİŞKİN BİLGİLER

Cezayir'de ilgili mevzuatlar gereğince, yayınlanması/bildirimini yapılması taraflarınca gerekli olan Cezayir'de açılan Kamu İdarelerinin ve Kurumlarının ihalelerine <https://bomop.anep.dz/> adresi, özel şirketlerce yapılan ihale ve mal/hizmet satın alımlarının ihalelerine <http://www.algeriatenders.com/appeloffres> ile <https://www.tendersinfo.com/global-Algeria-tenders.php> web adresleri aracılığıyla ulaşılabilmektedir.

5. YABANCI YATIRIMCILARIN SAHİP OLDUĞU HUKUKSAL GÜVENCELER NELERDİR?

Cezayir Hükümeti bir yandan iş yapma ortamının iyileştirilmesi adına altyapı ve mevzuat çalışmalarına ağırlık verirken, bir yandan da, özellikle petrol fiyatlarındaki düşüşle birlikte, enerji sektörüne bağımlı sanayileşmenin yerine güçlü bir sanayileşme politikası güderek ulusal sanayinin çeşitlendirilmesi ve güçlendirilmesi için yerli ve yabancı yatırımların teşvikine yönelik çeşitli önlemler almaktadır.

Bu kapsamda, Yatırım Kanunu'nda yerli ve yabancı yatırımcılar arasında fark gözetilmemektedir. Yabancı yatırımcılar, bütün iş dallarında yatırım yapabilmekte ve bu yatırımlar kapsamında şirket/firma adına, şahıslar ise mal edinebilmekle birlikte Valiliklerden onay/izin alınarak yine gayri menkul edinebilmektedirler. Bunun yanı sıra, yabancı yatırımcılar yerel bankalardan kredi alabilmekte, -uluslararası ölçütlerde olmasa da- belli şartlar çerçevesinde kar transferi yapabilmekte ve bahse konu karların yeniden yatırımına yönlendirmeleri durumunda bu kazançları vergiden muaf tutabilmektedirler

Bakanlığımız kayıtlarına göre Cezayir, halihazırda 996 Milyon Dolar değerindeki 22 adet Türk yatırımı ile Türkiye'nin doğrudan yatırım yaptığı ülkeler sıralamasında 7., Afrika kıtasında ise 1. ülke konumundadır.

Cezayir Ulusal Yatırım Ajansı verilerine göre ise; Türkiye'nin Cezayir'de toplam 4,95 milyar dolar değerinde yatırımı bulunmakta olup, Cezayir'deki toplam doğrudan yabancı yatırım stoğunun yüzde 16,2'si ülkemize aittir. Bu verilere göre Türkiye; Cezayir'in Çin, Singapur ve İspanya'dan sonra 4. en büyük yabancı yatırımcı ülkesidir. Keza, Cezayir Cumhurbaşkanı Abdulmecid Tebbun'un 3 Haziran 2021 tarihinde Fransız Le Point Dergisi'ne verdiği mülakatta "*Türkiye'nin Cezayir'e 5 Milyar Dolar değerinde yatırımı, politik mülahazalar götmeksizin yapmış olduğu ve bu durumdan rahatsızlık duyan ülkeleri de Cezayir'e yatırıma bekledikleri*" yönündeki ifadeleri ile bu miktar Cezayir tarafınca en üst düzeyde teyit edilmiştir.

Bununla birlikte, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı verilerine göre Cezayir'in ülkemizde doğrudan yatırımı bulunmamaktadır.

Müşavirliğimizin tespitlerine göre ise Cezayir'in; ABD, Çin, Güney Kore, Rusya, Fransa, Almanya, İspanya, İtalya ve diğer birçok ülke ile toplam 44 adet "Yatırımların Karşılıklı

Teşviki ve Korunması (YKTK) Anlaşması” yürürlükte olmakla birlikte, Türkiye ile Cezayir arasında yürürlük kazanmış bir YKTK Anlaşması bulunmamaktadır. 3 Haziran 1998 tarihinde iki ülke arasında imzalanan Türkiye-Cezayir YKTK Anlaşmasının yürürlük süreçlerinin iki ülke tarafından da tamamlanamadığı anlaşılmaktadır.

Halihazırda iki ülke arasında yürürlükte olan bir YKTK Anlaşması bulunmadığından, Cezayir’deki Türk yatırımları mer’i Cezayir mevzuatına tabi olmakta, Cezayir’de yatırım mevzuatının alt yapısını oluşturan 3 Ağustos 2016 tarihli ve 46 Sayılı Cezayir Resmi Gazetesinde yayımlanan “16-09 Sayılı Yatırımların Teşviki Kanunu”ndan etkilenmektedir.

Bu Kanun’da yerli/yabancı yatırımcı ayrımı yapılmamış olup, yabancı yatırımcılara dönük fazladan bir teşvik mekanizması öngörülmemiştir. Söz konusu Kanun’un 24. maddesi, *“yabancı yatırımcılarla Cezayir Devleti arasında hukuki anlaşmazlık yaşanması halinde, ikili ve çok taraflı uluslararası anlaşmalardaki hükümler saklı kalmak şartı ile anlaşmazlıkların çözümünden Cezayir yetkili mahkemelerinin sorumlu olacağı”* hüküm altına alınmıştır.

Bunun yanısıra, halihazırda Cezayir’de uygulanmakta kambiyo rejimi, yurtdışına kar transferlerini çok sıkı gözetim altında tutmakta, Cezayir Merkez Bankası’nın ağır bürokratik süreçlerine tabi kılmaktadır.

Bu çerçevede, halen iki ülke arasında bir YKTK Anlaşması bulunmaması hususunun, Cezayir tarafı için bir sorun ve risk teşkil etmez iken, Ülkemiz yatırımlarının korunması ve yeni yatırımlar için daha sağlıklı ve güvenli bir ortam sağlanabilmesi önünde önemli bir engel olduğu değerlendirilmektedir.

Cezayir, 22.03.1996 tarihinden bu yana Dünya Bankası Grubu’nun alt kuruluşlarından biri olan Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıkları Çözüm Merkezi’nin (ICSID) taraf ülkelerinden birisidir. Türkiye’nin Cezayir’deki yatırım stoku düşünüldüğünde; müzakeresi aşamasında, diğer ülkelerle olan Anlaşmaların da nazarı dikkate alınması suretiyle tekâmül edecek bir Türkiye-Cezayir YKTK Anlaşmasının, olabilecek en kısa sürede mevzuatımıza kazandırılmasının ülkemizin menfaatine olduğu değerlendirilmektedir.

Cezayir ile yapılacak bir YKTK’da, Cezayir Devletinin çok hassas olduğu “kambiyo rejimi”nden kaynaklı sermaye ve kar transferi konularında var olan ve olası sorunlu alanların temizlenmesine özen gösterilmesi büyük önem taşımaktadır.

Ülkede fikri mülkiyet hakları ve marka, patent korumasına yönelik yasal mevzuat ve uygulamalar yetersizdir. Bu husus da anılan ülkede yatırım yapılması konusunda ciddi bir engel oluşturmaktadır.

6. PETRO-KİMYA VE MADENCİLİK ALANLARINDA FAALİYETLERİ BULUNAN YABANCI FİRMALARA İLİŞKİN BİLGİLER

30 Büyük Projede Ortaklık Yapılan Uluslararası Petrol ve Gaz Hizmet Şirketleri

BP (UK)
CEPSA (Spain)
China National Offshore Oil Corporation (China)
Edison International (US)
ENI (Italy)
Engie (France)
Equinor (Norway)
Gas Group
Gazprom (Russia)
Hess (US)
Occidental (US)
Partex Oil (Potrugal)
Petroceltic (UK)
Petronas (Malaysia)
Petrovietnam (Vietnam)
Petromina
PTT Exploration and production Public Company (Tailand)
Repsol (Spain)
Rosneft (Russia)
RWE Dea (Germany)
Petramina (Indonisia)
Maersk Oil (Denmark)
Royal Dutch Shell (Holland-UK)
Total (France)
BHP billiton (Autralia-UK)

Petrol ve GazdaHizmet Sağlayıcı Uluslararası Şirketler

ABB Group Switzerland	Landmark Halliburton Digital and Consulting Solutions
ACS Labs US	M-I SWACO Algeria SpA US
AREVA France	Nabors Drilling International US

Baker Hughes US	NALCO US
BeicipFranlab France	Parker Drilling US
Bj Services US	PetroTel US
CCRCA / ARKEMA Group France	Protechnics / Core Laboratories US
ChampionX US	REDA Oilfield UK
Chemostrat Inc UK	Reed Hycalog US
Emerson Process Management US	Reservoir Australia
Entrepose Group Algerie France	ROXAR US
Expro Group UK	Schlumberger US
Flowserve US	SIS Schlumberger Information Solution
Fluid Control France	SCM International Inc US
Halliburton US	Scomi Oil Tools Malaysia
Fores General Electric – Sensing US	SGS Group France
GEOLOG Surface Logging Italy	Smith Bits
Geoscience Limited UK	SPIE France
Gyrodatta Ltd US	Sperry Drilling Services US
Hzemeyer France	Swagelok US
IGEISS	TAM International US
International Reservoir Technologies, Inc US	TechnipFMC Technologies Algeria
JAB Comapany France	Urbica France
JGC Holdings Corp Japan	Varel International Energy Services US
John Wood Group UK	Weatherford Ireland-Switzerland
KELTON UK	WEXIS France
SINOPEC China	Natugry Spain
WINTERSHALL DEA Germany	OMV Austria
CEPSA Spain	Maire Tecnimont Italy
MedGaz Spain	Exxon Mobil US
ZARUBEZHNEFT Russia	Chevron US
EDISON Italy	ENEL Italy
GALP Portugal	LARSEN TOUBRO India

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	2017	2018	2019	2020
Giren Yabancı Yatırımlar (millions USD)	1.232	1.466	1.382	1.125
Yabancı Yatırım Stoğu (millions USD)	29.108	30.574	31.956	33.086
Yatırım Sayısı (Söbe) greenfield*	22	18	24	6
Greenfield Yatırımlarının Miktarı (million USD)	1.338	9.259	2.316	77

Kaynak: UNCTAD

ÜLKE VE SEKTÖR BAZINDA DOĞRUDAN YABANCI YATIRIM STOĞU

ÜLKELER	2018 (%)
Çin	24,8
Singapur	22,0
İspanya	17,9
Türkiye	16,2
Almanya	2,7
Güney Afrika	2,4
Fransa	2,3

YATIRIMLARIN SEKTÖREL DAĞILIMI	2018 (%)
Sanayi	62,0
Turizm	18,5
İnşaat ve Bayındırlık	7,2
Tarım	4,9
Hizmetler	3,9

Kaynak: Cezayir Yatırımların Geliştirilmesi Ajansı (ANDI)

2002-2017 Cezayir Yerli ve Yabancı Toplam Yatırımlar

YIL	PROJE SAYISI	TUTAR (MİLYON DZD)	YARATILAN İSTİHDAM
2002	4	67 839	24 092
2003	1 369	235 944	20 533
2004	767	200 706	16 446
2005	777	115 639	17 581
2006	1 990	319 513	30 463
2007	4 092	351 165	51 345
2008	6 375	670 528	51 812
2009	7 013	229 017	30 425
2010	3 670	122 521	23 462

2011	3 628	156 729	24 806
2012	1 880	77 240	8 150
2013	8 895	1 716 735	148 943
2015	7.950	1.473.000	143.330
2016	7.185	1.839.000	164.414
2017	4.125	1.676.149	143.320
TOPLAM	67.920	5.695.990	734.708

*2018 yılında ortalama kur 1 Dolar = 115 DZD (Cezayir Dinarı)

Yatırımların Sektörel Dağılımı – 2002-2017

SEKTÖR	PROJE SAYISI	PAY %	TUTAR (MİLYON DZD)	PAY %	İSTİHDAM	PAY %
SANAYİ	2.509	34,9	1.116.955	60,74	94.134	57,3
HİZMET	1.054	14,6	191.691	10,4	18 .119	11,2
İNŞAAT	912	12,7	92.621	5,1	15.204	9,3
ULAŞTIRMA	2.061	28,7	119.162	6,5	13.683	8,3
TARIM	209	3	67.530	3,7	3.646	2,2
SAĞLIK	142	1,9	47.525	2,6	3.981	2,4
TURİZM	298	4,15	203.560	11,1	15.647	9,5
TOPLAM	7.185	100%	1.839.045	100%	164.414	100%

*Kaynak: Cezayir Yatırımların Geliştirilmesi Ajansı (ANDI)

Yabancı Yatırımlar 2002-2017

BÖLGE	PROJE SAYISI	TUTAR(MİLYON DZD)	İSTİHDAM
Avrupa	472	1.148.208	78.415
AB	332	666.409	44.646
Asya	114	169.732	11.761
Amerika	18	68.813	3.737
Arap Ülkeleri	262	1.057.257	30.199
Afrika	6	39.686	609
Avustralya	1	2.974	264
Çok Uluslu	28	33.160	4.335
TOPLAM	822	2.519.831	133.583

Kaynak: Cezayir Yatırımların Geliştirilmesi Ajansı (ANDI)

(Not: Yukardaki 2002-2017 tarihli üç tablo ANDI'nin açıkladığı son güncel veriler olup, bahse konu tarihler sonrası herhangi bir veri yayınlanmamıştır.)

2017 yılı itibari ile Cezayir'e doğrudan yabancı yatırım stokunun 25 milyar \$ düzeyinde olduğu tahmin edilmektedir. Bu yatırımların çok önemli bir kısmının sanayi (enerji, gıda, inşaat ekipmanları, demir-çelik ve kimyevi ürünler başta olmak üzere), ulaştırma, bayındırlık, turizm ve telekomünikasyon başta olmak üzere hizmet sektörüne yöneldiği bilinmektedir.

2018 yılında ANDI'ye kayıtlı toplam 4.125 proje kapsamında 1.676 milyon CD tutarında yatırım yapılmış olup bu kapsamda 143 bin kişiye ek istihdam yaratılmıştır. Bu yatırımların 20 adedinin yabancılarca gerçekleştirildiği ve bu yatırımların toplamda 145 milyon CD olduğu ve böylece 9 bin kişiye istihdam sağlandığı ifade edilmektedir.

Bu çerçevede, son dönemde Cezayir Hükümetince de teşvik edilen ve en çok yerli ve yabancı yatırım çeken imalat sektöründeki başlıca alt sektörler aşağıda sunulmaktadır:

- Demir-Çelik,
- Su ve Enerji,
- İnşaat Ekipmanları, cam ve seramik,
- Gıda,
- Kimyevi ürünler, kauçuk ve plastik.

Diğer taraftan, Cezayir menşeli ürünlerin GAFTA üyesi Arap ülkelerine ve AB ülkelerine gümrüksüz bir şekilde girebildiği ve bu ülkenin Afrika pazarı için de önemli bir üretim merkezi potansiyeli taşıması hususları da göz önüne alındığında Cezayir’de yatırım yapmanın bu bölgede istikrarlı bir ticaret ağı kurulabilmesi açısından önem arz ettiği görülmektedir.

Cezayir’de güçlü bir yerli sanayi olmaması ithalata bağımlı bir ekonomik yapılanmaya sebebiyet verdiğinden ve bu çerçevede yerli sanayinin korunabilmesi için çoğu zaman ithalata yönelik tarife dışı engellere (ithalatta farklı teknik belgeler ve sağlık standartlarının talep edilmesi, gümrükte malların uzun süre tutulması sebebiyle doğan ilave maliyetler) sıklıkla başvurulduğundan anılan ülkede ihtiyaç duyulan sektörlerde yatırım yapılması bu ülke ile ticaretimizin istikrarlı bir şekilde arttırılabilmesi için son derece büyük önem taşımaktadır.

2020 yılının 11 ayı bir önceki yıl aynı dönem ile karşılaştırıldığında; gıda maddeleri ithalatı %0,63, gıda dışı tüketim malzemesi ithalatı % 11,82 oranında, yarı mamul ithalatı %23,02, endüstriyel ekipman ile tarım makinesi ithalatı sırasıyla %31,82 ve %56,2 oranlarında gerilemiştir. Özellikle endüstriyel ekipman ithalatındaki düşüş, sanayi yatırımlarının azaldığını göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Yaklaşık 70 yıldır Cezayir’de enerji sektöründe yer alan Total Grubu, petrol ve gaz arama ve üretiminde (TFT II ve Timimoun gaz sahalarında ve Berkine havzasındaki petrol sahalarında iştirak hisseleri) ve ayrıca Sonatrach ile tedarik sözleşmeleri yoluyla sıvılaştırılmış doğal gazda ve ayrıca ayrıca madeni yağlar ve bitümlerin pazarlanmasında da aktif rol almaktadır. Grubun, ayrıca Total ve Sonatrach, Batı Cezayir’de bir petrokimya projesi için mühendislik çalışmalarını başlattığı da ifade olunmaktadır.

Equinor, 2003 yılında Cezayir’de bir ofis kurduğundan beri, ulusal petrol şirketi Sonatrach ile ortaklaşa ülkedeki en büyük iki gaz sahasını geliştirmiştir. BP ve Cezayir ulusal petrol şirketi Sonatrach Equinor ile birlikte ülkenin en büyük iki gaz sahası olan “In Salah” ve “In Amenas”ın geliştirilmesi ve gaz üretimi gerçekleştirmektedir.

Devlet iştiraki olan Manal SPA (Cezayir)-%26, Imetal Sanayi Grubu (Cezayir)-%25 ve Çinli bir şirket olan Shaolin Mines -%49 ortaklık yapısı ile Bechar Vilayetinde, kimya sektöründe ve demiryolu rayları ile çelik üretiminde kullanılan manganez cevherinin çıkartılması için bir ortaklık kurulmuş olduğu bilinmektedir.

7. MADENCİLİK DIŞINDA FİRMALARIMIZ İÇİN POTANSİYEL TEŞKİL EDEBİLECEK DİĞER YATIRIM OLANAKLARI

Demir-Çelik Sektörü: Ülkede inşaat sektörü en aktif sektör olup demir-çelik ürünlerinde yerli üretim tüketimi karşılamakta zorlanmaktadır. Ayrıca enerji girdilerinin ucuz olması da sektörü daha karlı kılmaktadır. Demir-çelik son on yıl içerisinde en fazla yatırımın yapıldığı sektör olmasına karşın, inşaat sektörü sebebiyle artan talep çerçevesinde özellikle çelik arzında bir eksiğın olduğu kaydedilmektedir.

Enerji ve Yenilebilir Enerji Sektörü:

Cezayir, hidroelektrik, rüzgar, jeotermal, bio-kütle ve güneş enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına sahiptir.

2011 yılında uygulamaya konulan ulusal Yenilenebilir Enerji Programının (PENREE) amacı; 2030 yılına kadar ülkenin enerji ihtiyacının %27'sine katkıda bulunacak olan, 22 GW yenilenebilir enerji üretimidir. Öncelikli olarak güneş enerjisini artırmayı hedefleyen program, 2015 ve 2019 yıllarında güncellenmiştir.

Toplam kapasitesi 247 MW olan mevcut beş güneş enerjisi fabrikasına eklemek için yıllık 100 MW kapasiteli yeni bir PV üretim fabrikası Miltech firması tarafından 2021 yılına kadar geliştirilecektir.

OECD tarafından yayımlanan, Middle East and North Africa Investment Policy Perspectives raporuna göre; ülkede 2003-2019 yılları arasında yenilenebilir enerji alanında en fazla yatırımları bulunan ülkeler, Birleşik Arap Emirlikleri, Çin, Hong Kong, Mısır, Fransa olarak gözükmemekte olup, tüm yeniledir.

Cezayir'in toplam yatırımlarının yüzde 76'sını oluşturan enerji yatırımları 2020 yılında yüzde 44 düşerek 2,5 milyar dolara gerilemiştir. Bu düşüşte, küresel salgın ve petrol fiyatlarındaki düşüşün milli enerji şirketi Sonatrach'ın gelirlerine yansımaları etkili olmuştur.

Sonatrach'ın önümüzdeki yıllarda 16 ila 21 milyar dolarlık 8 adet yatırım planı portföyü olduğu; bunlardan ikisinin, Sonatrach'ın Cezayir'de doğrudan kendi imkanları ile gerçekleştireceği bir milyar dolarlık yatırım olduğu, üçüncüsünün, Fransız Total firması ile Cezayir'de gerçekleştirilecek 1,4 milyar dolarlık yatırım olduğu, dördüncüsünün, Türk Rönesans firması ile Türkiye'de gerçekleştirilecek 1,2 milyar dolarlık yatırım olduğu, beşincisinin, Güney Koreli Daelim firması ile müzakeresi sürdürülen ve Cezayir'de gerçekleştirilecek 5,4 milyar dolarlık yatırım olduğu, planlanan toplam 8 milyar dolarlık 3 yatırım için ise ortak arayışının sürdüğü belirtilmiştir.

Sonalgaz şirketi, her yıl enerji talebindeki artış nedeniyle 2017-2027 yılları arasında 34.441 km iletim hattının hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Halihazırda ulusal ve uluslararası bağlantıları içeren planlı 9930 km'lik iletim hattı ile 24.511 km'lik başka bir hattı geliştirme aşamasındadır.

Sonatrach, Fransız Total ve İtalyan Eni şirketleri ile Berkine Vadisindeki petrol yataklarının işletilmesi amacıyla bir Ortaklık Anlaşmasını 2020 yılında imzalamıştır.

Cezayir Hükümetinin açıklamalarına göre, ülkenin güneyinde 10 vilayette her biri 100 MW'lık olmak üzere toplam 1000 MW'lık yenilenebilir güneş enerjisi ihalesi hazırlıkları sürdürmekte olup, önümüzdeki aylarda bu ihaleye ilişkin ilan yayımlanacaktır.

Petrokimya Sektörü: Özellikle plastik ve kauçuk olmak üzere petrol ile bağlantılı ürünlerde ciddi bir potansiyel söz konusudur. Bahse konu ürünlerin 2/3'ünün ithal edildiği ve

otomotiv sektörü ile ilişkili yan sektörlerde üretimin son derece yetersiz olduğu bilinmektedir. Cezayir'in yıllık plastik tüketimi 1 milyon ton civarındadır.

Makine ve Ekipmanları Sektörü: Cezayir'in enerji dışı sanayiye geliştirmeye yönelik hedefleri doğrultusunda sermaye mallarında ciddi bir ihtiyaç ortaya çıkmış bulunmaktadır. Sanayi sektörünün GSYH'daki payının yaklaşık %40'larda, hidrokarbon endüstrisinin ise yaklaşık %20'lerde olduğu söz konusu ülkede, enerji dışı imalat sanayinin GSMH'den aldığı payın oldukça düşük bir seviyede (yaklaşık %5) olması nedeniyle, enerji dışı imalat sanayinin gelişimi için önemli yatırım teşvikleri gündeme getirilmektedir. Bu bakımdan özellikle petrol ve doğal gaz, inşaat, gıda sektörlerine yönelik makina ve ekipman yatırımının ciddi potansiyele sahip olduğu düşünülmektedir.

Sanayi Sektörü: Ülkenin sanayi sektörü uluslararası pazarlarla rekabet edebilecek kapasiteye, deneyime ve teknolojiye sahip değildir. Bunun üstesinden gelmeyi ve asgari bir sanayi dokusunun tesisini amaçlayan yönetim bilhassa otomotiv sektöründeki yabancı yatırımlara destek vermekte, ilk aşamada kurulacak montaj tesislerinin daha sonra yan sanayinin gelişmesine de katkıda bulunacağını ümit etmekte, bu amaçla otomobil ithalatına ağır kısıtlamalar uygulamaktadır. Ne var ki geç kalınan bu adımlar günümüze dek istenen sonucu doğurmamıştır. Ülkede Peugeot, Volkswagen, Renault, Hyundai, Kia gibi grupların yerli ortaklarıyla kurdukları üretim hatlarında (Renault fabrikası hariç) ancak parçalara ayrılmış olarak getirilen araçların basit montaj işlemleri yapılmaktadır.

Tarım ve Gıda Sektörü: Tarım sektörü verimli topraklara sahip Cezayir'de beklenenin altında gelişme kaydeden ancak son yıllarda hükümet tarafından giderek daha fazla önem atfedilen bir alandır. Özellikle yeraltı sularının bol olduğu çöldeki arazilerde büyük ölçekli tarım projeleri üzerinde durulmakta, bu amaçla geniş araziler yerli ve yabancı şirketlere uzun dönemli kiralanmaktadır. Desteklenen projelerle Cezayir'in belli tarım ürünlerinde ilk aşamada kendi kendine yeter hale gelmesi, daha sonra tarım ihraç eden ülke olması amaçlanmaktadır. 2018 yılındaki büyümesi %9 olan tarım sektörü 2019 yılında %4,02 oranında büyüme kaydetmiş olup, tarım sektörünün GSYH'dan aldığı pay 2019 yılı itibarı ile %16,2 seviyesindedir.

Cezayir 1.280 Km deniz kıyısına sahip olup, deniz mahsulleri itibarıyla 500 den fazla balık türü ile en zengin ülkelerden biridir. Ülkenin 500.000 ton balık rezervi olduğu bilinmektedir. Cezayir'in 10 adet büyük limanı ve 20 adet balıkçılıkta kullanılan limanı bulunmaktadır. Cezayir'de yıllık bazda büyük çoğunluğu sardalya ve hamsi türü balıklardan oluşan 120 bin tonluk bir üretim söz konusudur. Bu üretimden sadece 1200-1500 tonluk küçük bir kısmının ihraç edildiği bilinmektedir. Yıllık kişi başı tüketimin de yaklaşık 5 kg civarında olduğu bilinmektedir. Bu çerçevede yıllık 30 bin tonluk ithalat (99,5 milyon dolar tutarında) yapılmaktadır. Oldukça yeni bir sektör olan kültür balıkçılığında ise 2100 tona yaklaşan bir üretim mevcuttur. 2002-2012 yılları arasında balıkçılık sektöründe 290, kültür balıkçılığında da 15 adet yatırım yapılmıştır. Bu kapsamda 20 milyon avro tutarında yatırım söz konusudur.

Öte yandan, Cezayir'in sularında 600 çeşit yosun bulunmakta bunlar tarım, ilaç, eczacılık ve kozmetik sektörlerinde kullanılabilir. Ülkenin balıkçılık sektöründe 80 bin kişi istihdam edilmektedir.

Diğer taraftan, Cezayir Cumhurbaşkanı Abdelmecid Tebbun, 03 Ocak 2021 tarihli Bakanlar Kurulu Toplantısında, Cezayir'in balıkçılık sektöründe dost ve kardeş ülkelerle işbirliği imkanlarının araştırılması yönünde Bakanlar Kuruluna talimat vermiştir.

Henüz Cezayir tarafınca bahse konu hususa ilişkin olarak bir aksiyom alınmamasına rağmen, Cezayir'in balıkçılık sektörünü yabancılara açması halinde, Ülkemizin bu alandaki

deneyimlerinin, aktif bir politika ile Cezayir'e aktarılabilceği ve potansiyeli yüksek bu sektörden önemli bir pay alınabileceği değerlendirilmektedir.

Turizm Sektörü: Hükümetin önem verdiği diğer alan olan Turizm sektörünün GSYH'deki payının %2,5 olduğu belirtilmektedir. 2018 yılında Cezayir'i bir önceki yıla göre % 18 artışla 2 milyon turist ziyaret etmiş, bunların çoğunluğunu Tunuslu, Fransız (Cezayir kökenliler çoğunlukta) ve Faslı turistler oluşturmuştur. Cezayir genelinde gerek yaz gerek kış gerekse çöl turizminin geliştirilmesini teminen turistik köy ve alanlar, oteller, vb. inşaatı hedeflenmektedir. Bununla birlikte, 2019 yılı itibarı ile Covid-pandemisi kaynaklı turizmin GSYH'daki payının daha da düştüğu yapılan değerlendirmelerde ifade edilmektedir.

Hava ve Deniz Ulaşımı: Cezayir Başbakanı, Yeni Ekonomik Programının sunumu esnasında bugüne kadar özel sektör yatırımına kapalı olan hava ve deniz ulaştırma faaliyetlerinin, en az %51 yerli ortaklık şartıyla, özel sektör yatırımına artık açık olduğunu ve bu alanda yatırım çağrısında bulunduğunu açıklamıştır.

Sağlık, İlaç ve Ekipmanları Sektörü: Otomotiv sektöründe olduğu gibi sağlık sektöründe de yasal mevzuat çerçevesinde, ithalatçı firmalar ancak Sağlık Bakanlığı'ndan aldıkları bir onay ile ithalat gerçekleştirebilmekte ve bu ithalatlarını takiben 3 yıllık bir süreçte ilgili sektörde yatırım yapmak durumunda kalmaktadırlar.

8. YATIRIM KONUSUNDA FİRMALARIMIZIN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Cezayir Hükümeti, ülkede katma değer ve istihdam yaratacak yatırımlar için gerekli mevzuat değişikliklerini yapmakta, yerli ve yabancı yatırımların teşvikine yönelik önlemler almaktadır. Bu kapsamda, Yatırım Kanunu'nda yerli ve yabancı yatırımcılar arasında fark gözetilmemektedir. Yabancı yatırımcılar, bütün iş dallarında yatırım yapabilmekte ve bu yatırımlar kapsamında mal ve mülk edinebilmektedirler. Bunun yanısıra, yabancı yatırımcılar yerel bankalardan kredi edinebilmekte, kar transferi yapabilmekte ve bu karlarını yeniden yatırıma yönlendirmeleri durumunda bu kazançlarını vergiden muaf tutabilmektedirler.

Bu çerçevede; Cezayir'de hükümet tarafından belirlenen stratejik sektörlerde yapılan yatırımlar 3 yıl boyunca % 9-19 olarak uygulanan KDV, hammadde, yarı mamul ve mamul ürün ithalatında % 5-15-30 olarak uygulanan gümrük vergisi ile % 5-8 olarak uygulanan emlak vergilerinden muaf tutulabilmekte ayrıca, ticari faaliyetler üzerinden şirketlere uygulanan % 19-25 oranındaki kar vergisi ile % 2 olarak uygulanan işletme vergilerinden de 10 yıl boyunca muaf tutulabilmektedirler.

Cezayir ekonomisindeki tüm bu olumlu yönlere ve gelişmelere karşın Yatırım Kanunu'nda 2009 yılında getirilen bir değişiklik ile, bu yıldan sonra Cezayir'de kurulacak olan imalat, hizmet ve dış ticaret şirketlerine (bu sonuncular için 1/1/2014 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere) % 51 oranında yerel ortak edinilmesi şartı getirilmiş ve bu uygulama son dönemde Cezayir ile ilgilenen yabancı yatırımcılarca, güvenilir ve finansal açıdan sağlam yerel ortaklar bulamadıkları gerekçesiyle, en çok eleştirilen hususların başında yer almıştır. 04 Haziran 2020 tarihli Cezayir Resmi Gazetesinde yayımlanan Ek Bütçe Kanunu'nun 50. Maddesiyle ise, ticari veya imalat sanayinde faaliyette bulunan yabancı sermayeli şirketlere ilişkin hisselerin %51'inin Cezayirli bir vatandaşa ait olma kuralı değiştirilmiştir. Söz konusu değişiklik neticesinde Cezayir ulusal ekonomi için stratejik olan sektörler dışında kalan tüm sektörlerde faaliyet gösteren yabancılar, hisselerinin %100'ü kendilerine ait olmak üzere şirket kurmaları mümkün hale gelmiştir.

Diğer taraftan, bu kısıtlama sebebiyle birçok firmanın da göstermelik yerel ortaklar vasıtasıyla yatırım yaptıkları bilinmektedir. Bununla birlikte, finansal açıdan güçlü ve güvenilir yerel ortaklarla işbirliği yapılması halinde, gerek yabancı firmalar açısından sıkıntı çıkaran yerel mevzuat ve diğer bürokratik güçlüklerin aşılması gerekse devletin ekonomik hayattaki büyük önemi göz önüne alındığında kamu ihalelerinde yerel firmalara sağlanan ve % 25'lere varan fiyat avantajlarından yararlanılmasının mümkün olabileceği mütalaa edilmekle birlikte, doğru Cezayirli ortağın bulunması hususunda yabancı yatırımcıların zorluklar yaşadığı da bilinmektedir.

Ayrıca, yerel vergi ve iş mevzuatından kaynaklanan genel sorunlar da mevcuttur. Özellikle ithalata getirilen yasaklama ve tarife dışı engeller, döviz rejiminin katılığı sebebiyle para transferlerindeki kısıtlama ve gecikmeler, şirket kurma ile ilgili işlemlerin çok fazla oluşundan kaynaklanan zaman kayıpları da anılan ülkede yatırımların önündeki en önemli sıkıntılar olarak sıralanabilir.

Cezayir'de yatırım sürecinde de geçerli olmak üzere, ağır işleyen ve çoğu zaman karar alma konusunda "isteksiz" bir bürokratik yapılanma söz konusudur. Bu da yatırım kararını uygulama aşamasında ciddi zaman kaybı ve maliyete sebebiyet vermektedir.

Bu ağır işleyen bürokrasiye rağmen, Cezayir'de yatırımcıların sorun ve taleplerine ilişkin Cezayir Sanayi Bakanlığı tarafından kurulan <http://istithmari.industrie.gov.dz/home> adresinden erişilebilen "Elektronik Platform" ile yerli ve yabancı yatırımcılar, sorun ve taleplerini elektronik ortamda iletebileceklerdir. Sistemin iyi işletilmesi halinde, Cezayir'de yatırımlar konusunda önemli bir sorun olan "bürokrasi ve muhatap bulma zorluğu"nun en azından idareye başvuru safhasında ortadan kalkabileceği değerlendirilmektedir.

Ülkede fikri mülkiyet hakları ve marka, patent korumasına yönelik yasal mevzuat ve uygulamalar son derece yetersizdir. Bu husus da anılan ülkede yatırım yapılması konusunda ciddi bir engel oluşturmaktadır.

Cezayir'de teknik ve mesleki eğitim ya hiç bulunmadığından ya da yetersiz bir düzeyde olduğundan kalifiye personel bulmakta ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Resmi dil Arapça olmakla birlikte ticari hayatta Fransızca sıklıkla kullanılmaktadır. Bu konular da iletişim kurma açısından ciddi sıkıntı yaratmaktadır.

Ülkede makro veriler düzenli olarak olmasa da, resmi kurumlarca yayınlanmakta iken, özel sektörde kayıt dışılığın yaygın olması (bazı uluslararası raporlarda kayıt dışı sektörün ekonomideki payının % 60 oranında olduğu ifade edilmektedir), üretim ve tüketim alışkanlıkları ve pazar yapısına ilişkin verilerin sağlıklı olmasına yol açmaktadır. Ayrıca anılan ülkede sektörel dernekler ya hiç bulunmamakta ya da mevcut sektörel dernekler önemli bir işlev görmemektedir.

Cezayir'de iletişim altyapısı son derece zayıftır. Sabit internet hizmeti devlet tekelindedir ve oldukça eski bir altyapı kullanılmaktadır. Uluslararası haberleşme altyapısı ve hizmetleri de gelişmiş ve belli başlı gelişmekte olan ülkelere nazaran ciddi oranda yetersizdir.

Cezayir'de 2021 yılı itibarı ile göze çarpan sorunlar dört ana başlık altında aşağıda şekilde sıralanmıştır.

Siyasi ve Makro-Ekonomik Sorunlar

1. 2019 yılında başlayan halk hareketlerinin devam etmesi,

2. 2019 yılında başlayan halk hareketleri sonrasında birçok siyasetçi, bürokrat ve işadammının tutuklanması ve bu çevrelerde oluşan karar alma ve inisiyatif kullanma çekinceleri,
3. Ekonominin, petrol fiyatlarında düşüşe ve siyasi istikrarsızlığa bağlı olarak küçülmesi,
4. 2020 yılında Cezayir Dinarının, USD karşısında yüzde 25 oranında devalüe olması neticesinde alım gücünün düşmesi ve enflasyonist sürece girilmesi
5. Özellikle genç ve kadın işsizlik oranının yüksekliği

Yatırımlarla İlgili Sorunlar

6. Cezayir’de halihazırda faaliyet gösteren yatırımcı firmalarımızın karşılaştıkları bürokratik engeller, kamu idarelerinde muhatap ve karar mercii bulma zorlukları, vaadedilen alt yapı sorunlarının çözülmemesi,
7. Yabancı yatırımcılar için stratejik 5 sektörde yüzde 51 yerel ortak şartının devam ediyor olması. Bu sektörler haricinde yüzde 51 yerel ortak şartının 2020 yılı başında kaldırılmasına rağmen uygulamada yaşanan bürokratik engeller,
8. Yabancı yatırımcıların proje dönemi boyunca net döviz fazlası verme zorunluluğunun bulunması,
9. Yatırım yapmayı düşünen firmalarımızın teşvikler, arazi ve bina tahsisi gibi konularda yaşadığı bürokratik engeller, kamu idarelerinde muhatap ve karar mercii bulma zorlukları,
10. Cezayir’de uygulanan kapalı kambiyo rejiminin, sermaye ve kar transferi gibi konularda yatırımcılara sorunlar yaşatması,
11. Yatırımcı firmaların sorunlarının hızlı ve etkin çözümüne ilişkin bir mekanizma bulunmaması,
12. Pontasiyel vaadedebilecek enerji, yenilenebilir enerji, tarım, gıda endüstrisi, balıkçılık, elektrik/elektronik sanayisi gibi alanlarda teşvik edici mali ve idari mekanizmalarının bulunmaması.

Müteahhitlik Sektörü İle İlgili Sorunlar

13. Cezayir’de Yerleşik Olmayan Statüde Faaliyet Gösteren Türk müteahhitlik firmalarının ihalelerde karşılaştığı teknik engeller ,
14. Hakedişlerde ve teminatlarda blokajların artıyor olması, Cezayir Dinarındaki artan devalüasyonun maliyetlere de yansımaya rağmen gerekli maliyet güncellemelerinin yeterli oranda yapılmaması, yargıya taşınan anlaşmazlıkların sayısındaki artış,
15. Cezayir’de yerleşik olmayan statüde faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının 2019 yılından beri yoğun vergi incelemelerine maruz kalması,
16. İki ülke arasındaki ÇVÖ Anlaşmasının günün şartlarına ve sorunlarına göre revize edilmesinin gerekliliği.

İkili Ticaret İle İlgili Sorunlar

17. Türkiye ile Cezayir arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması bulunmaması
18. 992 alt tarife pozisyonunda uygulanmakta olan yüzde 30 ila yüzde 120 arasında ilave gümrük vergisinin devam ediyor olması,
19. İhracatçı firmalarımızın Cezayir gümrüklerinde yaşadığı sorunlar,
20. İhracatçı firmalarımızın ihracat bedellerini tahsil etmekte yaşadığı artan sorunlar,
21. 2021 Bütçe Kanunu ile birçok üründe ihracat bedelinin ödenmesinde minimum 45 gün şartı getiren mevzuat değişikliği.

Özetle, yabancı firmalar için %51-49 şirket ortaklığı kuralının en azından mevzuat boyutu ile ortadan kalmış olmasının, yatırımların artmasına olumlu bir katkı sağlayacağı değerlendirilmekle birlikte, Cezayir’in halihazırda sürdürdüğü ekonomi politikaları, kambiyo

rejimi, ekonomik daralma, bürokratik engeller, iş gücü verimsizliği gibi hususlar, Cezayir'deki yatırım ortamını cazip hale getirememektedir.

Cezayir'in; ABD, Çin, Güney Kore, Rusya, Fransa, Almanya, İspanya, İtalya ve diğer birçok Avrupa, Afrika ve Arap ülkesi ile Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının yürürlükte olduğu bilinmektedir.

Cezayir, 22.03.1996 tarihinden bu yana ICSID taraf ülkelerinden birisidir. Türkiye'nin Cezayir'deki yatırım stoku düşünüldüğünde; müzakeresi aşamasında, diğer ülkelerle olan Anlaşmaların da nazarı dikkate alınması suretiyle tekâmül edecek bir Türkiye-Cezayir YKTK Anlaşmasının, olabilecek en kısa sürede mevzuatımıza kazandırılmasının ülkemizin menfaatine olduğu değerlendirilmektedir.

Cezayir ile yapılacak bir YKTK'da, Cezayir Devletinin çok hassas olduğu "kambiyo rejimi"nden kaynaklı sermaye ve kar transferi konularında var olan ve olası sorunlu alanların temizlenmesine özen gösterilmesi büyük önem taşımaktadır.

9. YATIRIMLARA BAŞLAYAN/YATIRIMLARI BULUNAN FİRMALARIMIZIN İSİMLERİ VE FAALİYET ALANLARI, BU YATIRIMLARIN DEVAM EDİP ETMEDİĞİ, YATIRIMLAR AKAMETE UĞRADIYSA NEDENLERİ

Cezayir'de yaklaşık 1300 civarında olan Türk firmalarınca istihdam edilen personel sayısı 25.000 civarında olup, söz konusu firmalarımızın inşaat başta olmak üzere demir-çelik, elektrik-elektronik ve kablo, çeşitli makina (sanayi, ambalaj ve madencilik makineleri) ve ekipmanları, yapı-bayındırlık, inşaat malzemeleri, tekstil ve konfeksiyon, otomotiv ana (montaj) ve yan sanayi, çimento, kimya, kauçuk, plastik, boya, kağıt, ağaç ürünleri ve mobilya, taşımacılık, gıda (hububat ve bakliyat, şekerleme, çikolata ve bisküvi üretimi) seramik, deterjan ve diğer temizlik malzemeleri, çocuk bezi, restoran ve catering hizmetleri ile mücevherat gibi alanlarda doğrudan ve yerli ortaklarla birlikte ticari faaliyet gerçekleştirdikleri bilinmektedir.

2021 yılı itibarıyla Cezayir'de müteahhitlik sektörü dışında Türk yatırımlarının toplam tutarı 5 milyar dolarla ulaşmış olup, ülkede yabancı yatırımcılar sıralamasında Türkiye 4. sırada yer almaktadır (Çin, İspanya ve Singapur'dan Sonra). Ülkemiz dış yatırımlarda hidrokarbon sektörü haricinde, ilk sırada yer almaktadır.

2015 yılından bu yana petrol fiyatlarında görülen düşüş nedeniyle petrol ve doğalgaz gelirleri düşen Cezayir büyük ölçekli altyapı yatırımlarını ertelemiştir. Diğer taraftan, 2020 yılında Covid-19 pandemisi nedeniyle küresel talep daralmasının da etkisiyle, son yıllarda düşüş trendine giren petrol-doğal gaz fiyatları daha da düşmüş ve gelirleri büyük oranda söz konusu ürünlere bağlı olan ülkenin yürüttüğü projelerdeki ödemelerinde de gecikmelere sebep olmuştur.

Cezayir'de 2020 yılında yaklaşık 70 bin konut (çevre düzenlemesi dahil) ve 45 bin konut için çevre düzenlemesi olmak üzere toplam 115 bin konuta ilişkin 2,050 milyar ABD Doları değerinde ihaleye çıkılmış ve bu ihalelerin 850 milyon ABD Doları meblağındaki kısmını Cezayir mukimi Türk firmaları kazanmıştır. Cezayirli yerli firmalar ise 700 milyon ABD Dolar değerinde ihale almıştır.

Sonuç olarak; Cezayir konut piyasasının, yabancılar açısından münhasıran Türk firmalarının kontrolüne geçtiği anlaşılmaktadır.

Dünya ekonomisi genelinde 2021 yılı için öngörülen büyüme çerçevesinde, bir süredir dalgalanmakta olan petrol fiyatlarının son dönemde yükseliş sergilemesi ile, küresel inşaat pazarında halihazırdaki payımızın artışı imkân dahilindedir.

Diğer taraftan, yatırımcılarımızın karşılaştığı sorunları genel manada özetlemek gerekirse aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

- Yatırımlarda Altyapı Sorunları (su, elektrik, doğalgaz temini vb.)
- Yeni Yatırım/Arazi Tahsis Taleplerine Düşük İlgi
- Bürokraside Karar Alma Süreçlerinin Yavaşlığı
- Uçuş Sayılarının Sınırlı Tutulması ve Yüksek Bilet Fiyatları
- Son Zamanlarda Artan Vergi İncelemeleri
- İhalelerin Büyük Oranda Ulusal Statüde Açılması
- Taşeron Firmalarla Yaşanan Sorunlar
- Yerli Kalifiye İşgücü Temininde Yaşanan Sorunlar

10. YATIRIMCILAR İÇİN YARARLI BİLGİLER

FAYDALI LİNKLER

Cezayir'e doğrudan yatırım yapmaya karar veren firmaların www.andi.dz web sayfasını ziyaret etmesi gerekmektedir. Agence National de Developpment de l'Investissement (ANDI) kuruluşu, Cezayir'deki tüm yatırımları teşvik eden ve doğrudan yatırımlardan sorumlu olan bir kuruluş olup, Cezayir sanayi Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmaktadır.

CEZAYİR BAKANLIKLARI VE WEB ADRESLERİ

- **Présidence de la République** (Cumhurbaşkanlığı)
<http://www.el-mouradia.dz>
- **Premier Ministère** (Başbakanlık)
<http://www.premier-ministre.gov.dz>
- **Ministère de la défense nationale** (Milli Savunma Bakanlığı)
<http://www.mdn.dz>
- **Ministère des affaires étrangères** (Dışişleri Bakanlığı)
<http://www.mae.gov.dz>
- **Ministère de l'intérieur, des collectivités locales et de l'aménagement du territoire** (İçişleri Bakanlığı)
<http://www.interieur.gov.dz>
- **Ministère de la justice** (Adalet Bakanlığı)
<http://www.mjustice.dz>
- **Ministère des finances** (Maliye Bakanlığı)
<http://www.mf.gov.dz>
- **Ministère de l'énergie** (Enerji Bakanlığı)
<http://www.energy.gov.dz>
- **Ministère des moudjahidine et des ayants droit** (Mücahitler Bakanlığı)
<http://www.m-moudjahidine.dz>

- **Ministère des affaires religieuses et des wakfs** (Din İşleri Bakanlığı)
<http://www.marw.dz>
- **Ministère de l'éducation nationale** (Milli Eğitim Bakanlığı)
<http://www.education.gov.dz>
- **Ministère de l'enseignement supérieur et de la recherche scientifique** (Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırmalar Bakanlığı)
<http://www.mesrs.dz>
- **Ministère de la formation et de l'enseignement professionnels** (Mesleki Eğitim Bakanlığı)
<http://www.mfep.gov.dz>
- **Ministère de la culture** (Kültür Bakanlığı)
<http://www.m-culture.gov.dz>
- **Ministère de la poste, et des télécommunications** (Posta ve Telekomünikasyon Bakanlığı)
<http://www.mptic.dz>
- **Ministère de la jeunesse et des sports** (Gençlik ve Spor Bakanlığı)
<http://www.mjs.gov.dz>
- **Ministère de la solidarité nationale, de la famille et de la condition de la femme** (Aile ve Kadın Bakanlığı)
<http://www.msnfcf.gov.dz>
- **Ministère de l'industrie et des mines** (Sanayi Bakanlığı)
<http://www.mipi.dz>
- **Ministère de l'agriculture, et du développement rural** (Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı)
<http://www.minagri.dz>
- **Ministère de l'habitat, de l'urbanisme et de la ville** (Konut ve Şehircilik Bakanlığı)
<http://www.mhuv.gov.dz>
- **Ministère du commerce** (Ticaret Bakanlığı)
<http://www.mincommerce.gov.dz>
- **Ministère de la communication** (İletişim Bakanlığı)
<http://www.ministerecommunication.gov.dz>
- **Ministère des travaux publics et des transports** (Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı)
<http://www.mtp.gov.dz>
- **Ministère des ressources en eau** (Su Kaynakları Bakanlığı)
<http://www.mre.dz>
- **Ministère du tourisme, de l'artisanat et du travail familial** (Turizm Bakanlığı)
<http://www.mta.gov.dz>
- **Ministère de la santé, de la population et de la réforme hospitalière** (Sağlık Bakanlığı)
<http://www.sante.gov.dz>
- **Ministère du travail, de l'emploi et de la sécurité sociale** (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı)
<http://www.mtess.gov.dz>
- **Ministère des relations avec le parlement** (Parlamento ile İlişkiler Bakanlığı)
<http://www.mcrp.gov.dz>
- **Ministère de l'environnement et des énergies renouvelables** (Çevre ve Yenilenebilir Enerji Bakanlığı) <http://www.meer.gov.dz>
- **Ministère de la pêche et des productions halieutiques** (Balıkçılık ve Su Ürünler Bakanlığı) <http://madrp.gov.dz/dgpa>

DİĞER İLGİLİ KURUMLAR VE BİLGİ KAYNAKLARI

- T.C. Ticaret Bakanlığı Kolay İhracat Platformu: <https://www.kolayihracat.gov.tr/>
- T.C. Ticaret Bakanlığı Ülkelerden Ticari Haberler için: <https://dtybs.ticaret.gov.tr/blog/?ulke=92>
- Cezayir'in ithalatta uyguladığı G.T.İ.P bazında gümrük vergisi oranları, ek vergiler, vergi avantajları ve ithalat önlemleri için Cezayir Gümrük İdaresi sitesi: https://douane.gov.dz/spip.php?page=tarif_douanier
- Cezayir'de sektörlere ve ürünlere göre ithalatçı firma bilgilerine ulaşmak için: <https://dz.kompass.com/>
- Cezayir'de yatırım, şirket kurulumu, teşvikler, ortak bulma vb. hakkında detaylı bilgilere ulaşmak için Yatırımın Geliştirilmesi Ulusal Ajansı sitesi: <https://andi.dz/>
- Cezayir Yatırım Rehberi'ne ulaşmak için: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/dz/pdf/2019/kpmg--guide-investir-2019/KPMG-GUIDE-INVESTIR-2019.pdf>
- Cezayir dış ticaret rejimi, Cezayir'in ikili ve çok taraflı ticaret anlaşmaları, ithalat ve ihracatta uygulanan lisanslar vb. konularda bilgi almak için Cezayir Ticaret Bakanlığı sitesi: <https://www.commerce.gov.dz/>
- Cezayir'de şirket kurulumu, şirket bilgileri, sektörlere göre şirket bulma vb. bilgilere ulaşmak için Cezayir Sanayi ve Ticaret Odası sitesi: <https://www.caci.dz/fr/Pages/Accueil.aspx>
- Cezayir ticaret sicili kayıtlarına ulaşmak için Cezayir Ulusal Ticaret Sicil Merkezi sitesi: <https://sidjilcom.cnrc.dz/web/cnrc/accueil>
- Cezayir'de düzenlenen fuar bilgileri için Cezayir Fuar İdaresi sitesi: <https://www.safex.dz/>
- Cezayir Dış Ticareti Geliştirme İdaresi sitesi: <https://www.algex.dz/>
- Cezayir dış ticaret verilerine ulaşmak için: <https://www.douane.gov.dz/spip.php?rubrique200>
- Cezayir'de açılan ihalelere ulaşmak için: <https://www.algeriatenders.com/accueil> / <https://bomop.anep.dz/>
- Ülkede yoğun olarak kullanılan e-ticaret siteleri için: <https://www.jumia.dz/> <https://www.ouedkniss.com/>